

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Štev. 5.

V Ljubljani, 4. februarja 1922.

AVTONOMIST

Izhaja vsako soboto

na-
50 D
50 „
Posamezne
številke ra-
čunijo po 75 p.
Inserati
se računajo:
pol str. 350 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 75 p.

Hrvaško vprašanje.

(Informativen članek.)

Hrvaško vprašanje je tista osrednja os oko katere se vrti ves problem države SHS. Zastavo samostojne, nevtralne hrvaške kmetiške republike je dvignil Štefan Radič takoj po državnem prevratu v l. 1918. Spočetka na to ni nihče od vodilnih političnih mož v novi državi polagal važnosti. Pozneje pa so državne oblasti Radiča zaprle zaradi „veleizdajniških govorov“. Mislili so, da bodo s tem zatrli gibanje, ki se mu je on postavil na čelo. Zaman. Radiča so morali zopet izpustiti in pri volitvah meseca novembra v l. 1920. je njegova kmetiška republikanska stranka na Hrvaškem dobila absolutno večino glasov.

Sedaj so vsi pričakovali kaj bo v konstituenti. Toda Radičeva stranka je izrekla, da v Belgradu nima kaj iskati; ostala je doma, češ naš Sabor bo v Zagrebu. Poslanci te stranke, nad 50 po številu, so se ponovno sestali v Zagrebu in zborovali kot hrvaška konstituenta. Po vseh pravilih in tradicijah parlamentarnega dela, so v številnih sejah izdelali in sprejeli svojo ustavo. Ta ustava pravi, da je Hrvaška nevtralna kmetiška republika v mejah mednarodno priznanih in z mednarodnimi pogodbami potrjenih mej države SHS. Ta ustava priznava kralja le pogojno. Radič je ponovno izjavil, da Hrvatji kralja Aleksandra sicer spoštujejo, da nimajo proti njemu ničesar, da ne ugovarjajo, ako ga hočejo imeti Srbi za svojega kralja, da ga pa Hrvatji sečaj še ne priznavajo. Oni so voljni kralja priznati le kot reprezentanta cele države SHS napram inozemstvu, nadalje kot vrhovnega poveljnika celokupne državne vojske, toda hrvaško ljudstvo je suvereno, svobodno daje postave samemu sebi, in: a pravico udeleževati se eventualnih vojen države SHS ali pa ostati nevtralno. V tem oziru je Radičeva stranka izdala tudi neko „poruko“ kralju Aleksandru srbskemu...

Radičeva stranka je disciplinirana. Nobeden poslanec ni šel v Belgrad, nobeden od njih se ni polakomnil dijet. Stranka se neprestano širi. Danes se goji njen agitatorji že v Dalmacijo, Bosno, Vojvodino in celo v Črno goro. Pod pritiskom tega širokega valovanja Ra-

dičeve politične ideje, so se lansko leto Kmetiški republikanski stranki priklopile še nekatere druge hrvaške politične stranke in ustanovil se je hrvaški blok, v katerem že delujeta politično in kulturno poleg kmeta tudi posvetni inteligent in svečenik. Hrvaški narod hoče doseči svoj državno politični ideal. V taktiki hrvaški blok zametuje vsako nasilnost, zavrguje atentate, kmetje plačujejo davke in se odzivajo vojaškim vpklicem, skratka spoštujejo obstoječe zakone. Obenem pa neprestano poudarjajo, da smatrajo vse to kot nasilje in sproti obveščajo potom listov in njih korespondentov zunanji evropski svet. Hrvatje povdarjajo, da nočejo pod Srbe, da hočejo biti enakopravni državljani in na svoji zemlji svoji lastni gospodje. Radič pravi, da je danes tudi pretežni del hrvaške inteligence na njegovi strani. Zadnje občinske volitve v Zagrebu to vsaj deloma tudi potrjujejo.

Sedanji vladni sistem v Belgradu misli, da bo mogel preko tega širokega političnega in družabnega gibanja s silo državnre moči in državne avtoritete. Najbrže tega ne bo dosegel, ker se danes nobenega naroda potlačiti ne more, če zasleduje kakšno politično misel tako enodušno in trmoglavo kakor zasledujejo Hrvatji svoj cilj.

Seveda se nobeno juho ne poje tako vroč kot se je skuhalo. Tudi v hrvaškem vprašanju pride prej ali slej do kompromisa. Ta kompromis bo izzvenel v tem, da se bo država SHS federalizirala vsaj glede Hrvatov. Vemo, da je del srbske radikalne stranke že pristal na to misel, da naj dobe Hrvatji neko izvzemno stališče in nazaj svojega bana, ki ga bo volil suvereno hrvaški sabor.

Pri tem položaju v državi moramo tudi mi Slovenci vedno znova in znova povdariti svojo zahtevo po zakonodajni avtonomiji, ki bi odgovarjala federalizacijski obliki naše države. Smatramo potrebno povdariti, da bi se tudi na slovenski strani stvaril slovenski blok. Naj bi naše takozvane napredne stranke pravočasno razmišljale o tem, predno za nje ne bo prepozno.

Komunisti v Belgradu pred sodiščem.

V Belgradu se je pretekli teden začela sodnijska obravnava proti onim komunistom, ki so obdolženi atentata na regenta, sedaj kralja Aleksandra. Razprava je razkrila take nečuvne stvari, da se mora nad njimi zgražati ne le kulturni svet, ampak sploh vsak, kdor količ kaj človeško čuti.

Poročilo iz Belgrada o razpravi sami pripoveduje:

„Razprava proti komunistom je bila vsled pravoslavnihih praznikov prekinjena in se je ta teden zopet nadaljevala. Dosedaj so bili zaslišani že večinoma vsi obtoženci, ki vsi zanikajo krivdo, obenem pa obtožujejo stražnike, da so jih tepli in z njimi ravnali nečloveško. Posebno podporočnik Vukoman se je odlikoval v tem postlu.

Poslanec Nikola Kovačević je obtožen, da je povzročitelj atentata in da je ustanavljal teroristične organizacije. On zanika, da bi nagovarjal Stejiča k atentatu. Na vprašanje, kako si je mislil uresničenje komunističnega programa, je odgovoril: „Cilj je spremenitev sedanjega družabnega režima s pomočjo delavskega razreda. Če pa nastopi revolucija, ni treba zato delati krivim delavcem, ampak one, ki danes vladajo in vstvarjajo državne deficite.“ Obznane, on ne smatra za zakon, temveč za navaden plakat in je zato kljub njej nadaljeval s svojo komunistično agitacijo.

Poslanec Vladimir Čopič, časnikar in pravnik iz Senja, je obtožen, da je nagovarjal Stejiča in druge k atentatu in da se je udeležil sestanka 26. junija v Novem Sadu, ko je bilo sklenjeno, da se izvrši atentat. Čopič odločno zanika, da bi bil sploh kedaj govoril o atentatu. 26. junija pa se je vozil v Zagreb in toraj ni mogel biti v Novem Sadu, ki ga še nikdar ni videl. Že v preiskavi je navedel več prič, ki lahko izpovejo, da se je 26. junija vozil v Zagreb. Sodišče pa jih ni hotelo zaslišati. Opisuje, kako slabo se jim je godilo v zaporu. Na njihove pritožbe je prišel pregledovat njih položaj sam Pribičević, toda od tega dne se jim je godilo še slabše.

Poslanec Filipović, profesor iz Belgrada, opisuje značaj komunistične stranke in zanika, da bi komunistična stranka propovedovala krvavo revolucijo.

Od ostalih obtožencev sta zanimivi izjavi Čeha Kolačeka in Lazareviča. Kolačeka je pretepel poročnik Vukoman z bikovko, nato pa so ga postavili v dimnik, od koder je dobro slišal javkanje neke žene, ki so jo tolkli. Bil je zaslišan petkrat, dočim stoji v protokolu, da je bil zaslišan sedemkrat in se v njem navajajo stvari, ki jih nikdar ni priznal. Lazarevič je bil konfrontiran s Czakiem, vendar tako, da je bil obrnjen s hrbtom proti njemu, na kar so vprašali, če ga pozna, dasiravno ga ni videl. Obtožen-

cu Valenti je orožnik izbil zob in so mu populili skoraj vse brke.

Včeraj so bili zaslišani ostali obtoženci. Obtoženec Stanekovič zanika vsako krivdo. Obtoženka Klara Libisch izpoveduje, da jo je poročnik Vukoman prisilil, da je popila en liter žganja, na kar je morala podpisati zapisnik.

Mihajlovič je bil tudi aretiran in so ga v zaporu tepli, poročnik Vukoman pa ga je z gorečo cigareto opeknel po obrazu. Nato so bile zaslišane razne priče, na kar je bila razprava preložena.

Tako postopanje z ljudmi, ki še vrh vsega niso niti obsojeni, ampak se nahajajo še le v preiskovalnem zaporu, presega vse meje! Vsak človek, ki ima ko-

ličkaj srca, mora proti takemu poživljenju najodločnejše protestirati. Kam bomo prišli, če bomo ostali na tem potu?

Pomislimi pa moramo še sledeče: Kakšne razmere v sodstvu bodo zavladale v naši deželi, če uveljavijo take metode tudi pri nas, kjer doslej takih barbarstev nismo poznali? Če se bo izpegljala centralistična ustava, bo minister v Belgradu pošiljal sodnike zgoraj označene vrste tudi k nam, naše pa na aibanško mejo! V to pa ne moremo privoliti nikdar in zato se bomo borili proti centralizmu do zadnjega. Avtonomijo moramo zahtevati tudi v interesu našega pravosodja in v interesu človečnosti. Bikovke v pravosodstvu pa odločno odklanjamo in jih prepuščamo onim, ki so ž njimi zadovoljni.

Kaj govore naši politični možje?

Politični položaj v naši državi je bolj in bolj zamotan. Nekako mirno je postalo in površni gledalec bi rekel: politični položaj se stabilizira. Vendar temu ni tako.

Poleg nevzdržne politične kombinacije, ki drži v skupni vladni vpregi psa in mačka — demokrate in radikalice! — imamo danes akutno prometno krizo. Manjka vagonov, lokomotiv, proge so v desolatnem stanju in železničarji pravijo, da ne morejo živeti ter groze s stavko. Imamo akutno valutno krizo in nobene nade ni, da bi se vrednost našega državnega novca ustalila. Lansko leto osorej je bila naša krona vredna v Švici še pet švicarskih santimov (krajcarjev), letos je vredna le še poldrugi santim. Vrednost našega denarja polagoma, a stalno pada. Imamo vsled tega tudi akutno draginjsko krizo. Lansko leto v januarju je stalo eno jajce eno krono, danes stane eno jajce devet kron. Lanski januar je stal en kilogram govejega mesa 24 kron, danes stane 40 kron. Lanski januar je stal en kilogram moke 12 kron, danes stane 24 kron. Te številke so vzete iz gospodinske knjižice delavske družine.

Nadalje imamo akutno upravno krizo. Lansko leto je uprava še nekako funkcionirala, letos beže vsi boljši uradniki iz državne službe in iščejo drugje kruha. Davki naraščajo ter so tudi neenakomerno razdeljeni. Oddaja premoženja se ni izvršila, pač pa nosi vsa težka bremena mali človek: kmet in delavec, ročni in duševni. Centralizem, pred katerim smo svarili, melje sicer počasi, toda melje korenito...

Zadnje čase so vrgli v svet vesti, da so se bratje Srbi naveličali dolge in trmaste hrvaške in slovenske opozicije, pa so zato pripravili na „bolno amputacijo“, to se pravi: Hrvatje in Slovenci lahko greste svoja lastna pota, mi Srbi bomo šli pa svoja. Naše mnenje je, da je ta groznja prazna. Če bi Hrvatje to tudi sprejeli, pa mi Slovenci ne moremo! Enostavno zato ne, ker nimamo iti nikamor več, ker smo za državo SHS enostavno že zato, ker nimamo nobenega drugega izhoda. Če bi Srbi dovolili Hrvatom lastno hrvaško republiko, je jasno, da bi jim ne dali več kot le one štiri znane županije. Te pa bi kot državni organizem ne mogle živeti, zlasti sedaj ne, ko je Hrvaška vsled izgube Reke odrezana od morja kakor Slovenija. Te štiri županije kot država bi postale zopet plen Madžarov, med tem ko bi Slovenci bili razdeljeni med Italijane, Nemce in Madžare (Prekmurje). Zakaj če bi se „amputacija“ res izvršila, je jasno, da bi Srbi ne hoteli dati iz rok niti Dalmacije, niti Bosne in Hercegovine, niti Srema ali Vojvodine, kar vse bi reklamirali za svojo „Veliko Srbijo“. Slovenci in Hrvatji nočemo nikakršne „amputacije“, temveč hočemo živeti v državi SHS, ki je tu in katero prizna-

vamo kot realno politično dejstvo. Ta država je stvorjena ne le z našim pritrilom, temveč tudi z obveznimi mednarodnimi pogodbami, ki jih tudi Srbi — če tudi bi se za to idejo odločili — nimajo pravice razdirati brez našega soglasja. Te mednarodne pogodbe so bile podpisane v Parizu od vseh držav, ki so bile zastopane na mirovni konferenci. Zato je govoričenje o „amputaciji“ nesmisel, ker bi se s tem prevzelo v mednarodnih pogodbah predvideno in potrjeno politično — državno ravnovesje v celi Srednji Evropi

Če pa smo za to državo, je tudi naša domovinska dolžnost, da delamo z vsemi silami na njeni notranji konsolidaciji. V centralizmu vidimo nasprotnika te konsolidacije — zato ga pobijamo. Ljudstvo naj se vlada samo, po zgodovinsko utrjenih pokrajinah potom široke samouprave. Uprava mora biti dobra. Ali se to potem imenuje avtonomija, federacija, zvezna država, unitarna država — to je Hekuba! Za ime ne gre, temveč za stvar. Mi imenujemo to avtonomijo, ker upamo z dosego široke samouprave po zgodovinsko, kulturno, gospodarsko in socijalno že zgrajenih in obstoječih pokrajinah doseči več zadovoljnih državljanov kot pa je dandanes, v dobi uniformiranega in biričevskega centralizma, nezadovoljnih... Te pokrajine, ki sestavljajo našo državo, se dajo prav lahko ugotoviti: Slovenija, Hrvatska in Slavonija, Srbija, Stara Srbija z Macedonijo, Bosna, Črna gora in Hercegovina, Dalmacija, Srem z Bačko in Banat. V teh pokrajinah naj ljudstvo vlada samo, vso državo skupaj pa centralni parlament z gospodarsko stanovsko zbornico potom okvirnih zakonov.

To bi bila rešitev našega notranjega državnega problema. Naš zunanji državni problem je žal že rešen in sicer ravno z neprimernimi slovenskimi in hrvaškimi žrtvami. Če so v nasprotnem taboru res domoljubni možje — in ne dvomimo da jih je nekaj najti tudi med centralisti — jih prosimo, naj o tem razmišljajo in se spreobrnejo. Predno pa gredo na delo, naj pomislijo, da politične stranke žive najdalje petdeset let, domovina, to je narod, ljudstvo pa je za naše običajne časovne pojme večno.

Danes se uveljavljajo v naši oficialni notranji državni politiki tri smeri.

Prva pravi: Letos naj ostane še vse pri starem. Naš kralj se bo ženil in vršilo se bo tudi kraljevo kronanje, zato ne kaže „razburjati“ države z novimi volitvami in ustavno revizijo. Zaradi tega pa, da se pokaže na zunaj enotnost države, naj se država vendarle razdeli na „oblasti“ po določenih Vidovdanske ustave — čeprav le na papirju.

Druga smer tudi noče letos nobenega „razburjenja“, hoče pa do kronanja doseči sporazum s Hrvatji in Slovenci,

s tem, da se nameravana razdelitev na nove „oblasti“ molče odgodi do tedaj, ko bo mogoče izvesti nove parlamentarne volitve.

Tretjo smer predstavlja današnja revizionistična opozicija v parlamentu, ki pa je zelo neenotna in zato brez večje moči. Rešitve iz sedanjih zagate pričakuje v novih parlamentarnih volitvah, ki jih zahteva na vso moč. Te se naj vrše pod geslom: za ali proti reviziji ustave, za ali proti centralizmu, za ali proti avtonomiji! Malo je upanje, da bo opozicija uslišana od sedanjih vladnih mož. Vendar pa so za njo druge moči na delu, fiste, ki smo jih omenili začetkom članka: akutna politična, prometna in socialno-gospodarska kriza. Če bo opozicija uspela ne bo mogel nihče od nje reči,

da je imel pri tem posebne zasluge, ker bodo to zasluge sedanjih in bodočih težkih dni kmetiškega in delavskega ljudstva.

Zdi se nam, da stojimo na pragu novih političnih orijentacij naših in hrvaških strank v smeri pritrditve političnega državnega ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev, toda s trdim, prepričevalnim dostavkom, da je predpogoj notranje državne konsolidacije enakopravnost vseh državljanov, vseh plemen, vseh kultur in vseh verstev. Nismo pripadniki avtonomističnega načela iz kake strankarske vladohlepnosti, temveč iz ljubezni do ljudstva in njegove prirode, z njegovim soglasjem in tudi z mednarodnimi pogodbami potrjene nacionalne države!

Stambolijski in jugoslovanska federacija.

Mi bijemo hud boj za revizijo ustave in za drugačno ureditev naše države kakor jo hoče uvesti Vidovdanska ustava. Ena možnost, da se garantira vsem jugoslovanskim plemenom mirno, skupno življenje v skupni državi, je poleg avtonomije tudi federacija. Federacija (od latinske besede „foedus“ = zveza) je državna oblika, kakoršno imajo n. pr. v Švici in v Ameriki in pomeni zvezo držav. Posamezni deli države so skoraj popolnoma neodvisni drug od drugega in urejujejo in upravljajo svoje domače stvari in zadeve po svoje, samo malo število državnih poslov, n. pr. armada, vladar (prezident), denar itd. je skupno.

Misel o federativni obliki skupnega državnega življenja jugoslovanskih plemen: Srbov, Bolgarov, Hrvatov in Slovencev, ni nova. Socialisti so se že zdavnaj pred vojno v takozvani „tivoljski resoluciji“ izrekli za jugoslovansko federacijo (danes so to misel opustili, op. ur.), v novjšem času pa jo zastopa znaten del hrvatskih politikov. Veliko privržencev pa ima ta misel zlasti med Bolgari in današnji ministrski predsednik Stambolijski je posebno vnet njen zagovornik.

Okolnost, da ima predsednik današnje bolgarske vlade jako tesne stike z Angleži in z angleškimi državniki, daje njegovim tozadevnim izjavam velik političen pomen.

O balkanski, oziroma jugoslovanski federaciji je rekel bolgarski ministrski predsednik Stambolijski dopisniku na Reki izhajajočega laškega lista „Voce del Popolo“ (= Ljudski glas) sledeče:

„Novi Balkan mora predstavljati v prvi vrsti zmago slovanske misli. Kdor misli drugače, se moti. Med slovanskimi narodi lahko obstoje nesporazumi in nesoglasja, toda ta se morajo umakniti ideji o slovanski solidarnosti. Dokler je v Bolgariji vladal bivši car Ferdinand, je izgledalo, da so Bolgari pozabili na svoje slovanske brate. Kdor je pa dogodke za časa svetovne vojne pazljivo zasledoval, se je mogel prepričati, da Bolgari kljub vladnemu pritisku niso pozabili, da so Slovani. Pravo mišljenje bolgarskega naroda predstavlja „zemljoradniška“ (= kmečka) stranka, katero vodim jaz. Ta stranka se je vedno borila proti vojni in proti bivšemu carju Ferdinandu.“

„Vendar pa obstoji macedonsko vprašanje“, je pripomnil dopisnik, „ki

bi utegnulo ovirati bratski sporazum vsai med Srbi in Bolgari“.

„To je res, da je Macedonija globoka rana. Mogoče pa bo to rano ozdraviti, če bomo imeli dobro voljo. Državniki, ki se zavedajo svojega slovanstva in ki zastopajo načelo: Balkan balkanskim narodom! se ne brigajo mnogo za to vprašanje. Macedonsko vprašanje bo rešeno, čim se vzpostavijo redne razmere med Belgradom in Sofijo. Upam, da se bo to dalo doseči v razmeroma kratkem času“.

„Ali je belgrajska vlada poslala v Sofijo kot svojega odposlanca dr. Ivaniča, da pospeši to zbliznanje?“ — je vprašal dopisnik.

„Naše razmerje do Belgrada je kljub neprijetnim nastopom komitašev na macedonski meji prav dobro. Prihod dr. Ivaniča dokazuje to tudi onim, ki nočejo videti tega, kar je. Jaz sem se trudil za sporazum s Srbi in danes za sporazum z Jugoslavijo že v času, ko še nisem bil ministrski predsednik.“

Na Balkanu je treba zgraditi močno in miroljubno državo, katero bodo njeni sosedje spoštovali. Ta država mora biti Velika Jugoslavija, jugoslovanska federacija, v kateri se bodo Bolgari čutili ravnotako doma, kot Srbi ali Hrvatje. Ni dvoma, da so se dogodki v Bolgariji po vojni razvijali v smeri federacije z Jugoslavijo. To je program starih bolgarskih rodoljubov, n. pr. Rakovskega, Karavelova in drugih, a tudi program srbskega velikega kneza Mihajla III. Obrenoviča.“

„Kakšne koristi pa bi imeli Srbi in Bolgari od take zveze?“ — je vprašal dopisnik dalje.

„Če pride do federacije, bo ta koristila ne samo obema narodoma, ampak tudi ostali Slovani bi mogli gledati na nas z zaupanjem, ker bi bil njihov položaj na jugu zavarovan. Velika jugoslovanska federacija bi obsegala 20 milijonov prebivalcev, raztezala bi se med tremi morji (Jadransko, Crno, Egejsko), po svoji velikosti bi bila četrta država v Evropi, glede gospodarske neodvisnosti pa prva. Ureditev „novega“ Balkana je odvisna samo od Jugoslovancev. Jugoslavija bo popolna še-le takrat, ko bodo tudi Bolgari v njej. Od Srbov, Hrvatov in Slovencev z ene in od Bolgarov z druge strani je odvisno, da ustvarimo slovanski Balkan, da ustvarimo jugoslovansko federacijo v pravem smislu te besede.“

„Kvalificirani“ uradniki.

V zadnjem času se mnogo govori in piše o zmanjšanju ogromnega števila uradnikov, da se na ta način znižajo državni stroški. Rečeno je bilo, naj se po vseh ministrstvih pregleda število uradnikov in naj se odpuste pred vsem oni, ki nimajo potrebne izobrazbe za izvrševanje svoje službe.

Ob priliki tega pregledovanja so odkrili jako zanimive stvari.

Belgrajski list „Epoha“ ugotavlja, da so prišle pri preiskavi o kvalifikaciji uradništva na dan te-le reči: G. H., načelnik odseka in načelnik v ministrstvu za kmetijstvo je dovršil šolo za rezanje žrebcov v Čupriji; G. U., referent v finančnem ministrstvu, je dovršil tečaj večerne trgovske šole za vajence; G. Dž., okrajni načelnik v Bosni je služil pet let pri Jusufu Džemalu Odže na Baš Pazarju; G. M., okrožni načelnik v Črni gori, je dovršil ljudsko šolo v samostanu Pivu; G. L., sodni pisar v Črni gori, ima izpričevalo o polumaturi pri profes-

orju M. Dragoviču, izdano za časa okupacije; G. N., uradnik v ministrstvu za zunanje stvari je napravil maturo v Nici, pravniško diplomo je izgubil o priliki ladijske nesreče na morju; G. Lj., uradnik v železniškem ravnateljstvu, je bil v drugem razredu gimnazije izključen, dovršil je pa plesno šolo; gospa M., vdova, uradnica v ministrstvu za socialno politiko, ima šolo za dojlje; gospa Lj., ločena žena, uradnica v ministrstvu za šume in rude, ima babiški tečaj; gdč. D., uradnica v računovodstvu, ima krojaški tečaj pri Soki; gdč. Lj., uradnica v ministrstvu za prosveto, je bila tri leta modistinja pri Smolkovi; gdč. B., uradnica v ministrstvu za vere, je izučena frizerka; gdč. J., uradnica v bančnem odseku v finančnem ministrstvu, je bila blagajničarka pri Kušakoviču in gdč. B., uradnica za narodno zdravje, je dovršila glasbeno večerno in plesno šolo pri Keziču v Carigrajski ulici.

V neki drugi številki pa ugotavlja isti list, da so po vseh ministrstvih napravili čez noč zapisnike, kateri stranki da pripada ta ali oni uradnik. Na podlagi teh zapisnikov pri odpuščanju nepotrebnih uradnikov prav nič ne gledajo na to, če je kdo sposoben ali ne, ampak se ozira edino-le na strankarsko pripadnost.

Star pregovor pravi: Riba smrdi pri glavi. Dokler bodo vrhovno vodstvo državne uprave imeli v rokah ljudje, kot jih je opisala Epoha, ne more biti bolje. Če bo pa obveljal centralizem, se utegne zgoditi tudi nam, da dobimo v Ljubljano ali Maribor „inšpektorje“, kateri so dovršili kakšno plavalno šolo, ne pa visokih šol. Potem pa z Bogom, uprava!

Resnica in laži o Rusiji.

Pred kratkim smo imeli priliko razgovarjati se z ljudmi, ki so prišli iz Rusije in sicer iz Petrograda in Moskve. Povedali so nam zelo zanimive reči. Predvsem so ugotovili, da je v Rusiji zopet vzpostavljena zasebna trgovina, seveda pod hudo državno kontrolo, kar nikakor ni ljudstvu v škodo. V petrogradskih prodajalnah se dobi skoro vse, ker delajo zlasti sosednje skandinavske države, pa tudi Angleži, že velike kupčije z Rusijo. Tudi banke zopet poslujejo in se denarna nakazila lahko izvršujejo potom bank, ki imajo tam svoje zveze. Primanjkuje pa zelo manufakturnega blaga. Toda tudi v tem pogledu je za bližnjo bodočnost poskrbljeno. Čehi imajo pripravljene velike zaloge manufakturnega blaga za eksport v Rusijo, pa tudi velike tekstilne tovarne v Lodzu na Poljskem hranijo tekstilne zaloge, da jih v primernem trenutku nalože na železniške vozove in odpošljejo na Rusko. Kupčuje se v Rusiji ponajveč v tujih valutah pa tudi s sovjetskimi rublji, katerih pa je treba precejšnje število za vsak nakup, ker so malo vredni. Železnica in pošte zopet funkcionirajo in sicer primeroma dobro. Moskva je le prav malo razbita, tramvaj vozi in ulice so živahne. Gledališča so vsak dan prenapolnjena, povsod je dovolj godbe in tudi drugih zabav. Lakota razsaja predvsem na ozemlju reke Volge, kjer je letošnja suša napravila velikansko škodo odnosno

deželne pridelke sploh uničila. Tudi v carski Rusiji je bila večkrat velika lakota po nekaterih gubernijah. Zakaj veliki kompleksi ruske države so brez železnic in daleč, daleč proč od prometa. Zato je dovoz živeža in blaga v takšne oddaljene kraje takorekoč nemogoč in tako drag, da so takšne pomožne akcije največkrat iluzorične. Neka Rusinja, s katero smo govorili zadnje dni, je bila silno ogorčena nad ruskimi poročili v naših listih in jih je proglasila za silno pretirana, pa tudi nesramno lažnjiva.

Rusija se polagoma konsolidira in prihaja do sape. Boljševiki se močno reformirajo in revidirajo svoj načelni program. Komunizma, kakor so ga zamislili niso mogli izvesti, zato uvajajo nekaj državnih socializem odnosno pravilneje rečeno državni kapitalizem. Če že preko kapitalizma ne morejo, ga hočejo privedi vsaj iz posesti — posameznih ljudi v posest države. Tudi mednarodni politični ugled Rusije zopet narašča, ker Evropa izpreviduje da si brez Rusije tudi sama v gospodarskem življenju pomagati ne more. Seveda bo razvoj ruske revolucije še zelo dolg in posledice bodo trajne. Ruski kmet je prišel do zemlje, ki je bila prej le v rokah fevdalcev in jo bo tudi obdržal. Da bi se povrnilo stare ruske razmere, je izključeno. Vsekakor pa je treba biti previdnim, kadar beremo o Rusiji, kajti v večini poročil je več laži kot pa resnice!

Eden plačuje — drugi gospoduje!

V nedeljo je priredilo vodstvo krajevne organizacije SLS za Ljubljano velik shod, na katerem je govoril kot glavni govornik poslanec dr. Gosar, ki ima kot poslanec gotovo dovolj prilike, da pogleda nekoliko globlje v naš državni proračun. Iz števil, ki jih je navajal dr. Gosar, je prav lepo razvidno, kdo pri nas plačuje in kdo gospoduje. Naj navedemo iz njegovega govora nekaj najzanimivejših podatkov:

Železnice: Vsi veste, kakšen je danes položaj na železnicah. Spominjate se, da je pred par dnevi sam prometni minister izjavil, da je stanje naših železnic brezupno in da bo čez par mesecev prenehal ves promet. Še lani smo se peljali iz Ljubljane do Belgrada 14 ur z brzovlakom, danes se vozimo že 20 do 23 ur, če bo šlo tako naprej, bomo čez tri mesece hodili že peš. Če pa pogledamo proračun, vidimo, da je edino zagrebško ravnateljstvo, kamor spada Slovenija, aktivno za 400 milijonov, vsa ostala ravnateljstva pa so pasivna.

Pošte: Človek bi pričakoval, da bodo vsaj pošte povsod prinašale dobiček. Ali temu ni tako. „Prečanske“ to je pošte v novih pokrajinah, so aktivne z letnih 127 milijonov, pošte v Srbiji in Črni gori so pasivne.

Državni monopoli so znani kot največji vir dohodkov. In res prinašajo pri nas ogromne dobičke na poldrugo milijardo kron letno, v Srbiji pa izkazujejo 88 milijonov kron izgube.

Državni gozdovi: Znano je, kako drag je danes les in vendar prinašajo državni gozdovi samo pri nas in v Bosni dobiček, v Srbiji pa izgubo.

Kopaljšča: V Srbiji stanejo kopaljšča državo 5 milijonov, prinašajo pa samo 300.000. Naša kopaljšča pa stanejo 10 milijonov in prinašajo letno nekaj manj kot 8 milijonov. Izguba pri srbskih kopaljščih, kojih skupni izdatki so polovico manjši od onih za naša kopaljšča, je dvakrat toliko kot pri nas.

Državne tiskarne: Tiskarne danes na splošno prav lepo zaslužijo. Državni tiskarni v Belgradu in Cetinju staneta letno nekaj nad 10 milijonov, donašati pa samo 6 milijonov in pol, dočim ima državna tiskarna v Sarajevu letnih 10 milijonov izdatkov, dohodkov pa 15 milijonov. Torej 5 milijonov dobička na-

sproti 3,5 milijonov izgube. Tako je v vseh panogah. Pri nas povsod dobiček, ali pa vsaj malenkostna razlika, v Srbiji in Črni gori povsod ogromna zguba.

Ista je z davki. Davčni vijak pri nas najbolj deluje, izmozgati hočejo vse do zadržnega vinarja. Kljub temu, da je sedanje davčno breme neznosno, nam finančni minister obeta še nove davke: 100 odstotkov povška na vse direktne davke, to je enkrtno povišanje in poleg tega pa še poseben davek na premoženje. Danes se pri nas davki ne pobirajo po pravičnem in ustavnem načelu, marveč je pri tem v prvi vrsti merodajna razlika med Srbijanci in „prečani“.

Poglejmo samo, kako se pobira davek na vojne dobičke. Pri nas se je ta davek nabil prav vsem, celo taktir, obrtnikom, ki že po naravi svoje obrti niso mogli med vojno veliko pridobiti. Brivcem n. pr. se predpisuje vojni davek v višini 50 do 100 tisoč, kakor da so mogli z britvami in čopiči priveržiti kake svote! S tem davkom se pri nas tirajo v obup trgovci, obrtniki in rokodelci, med tem ko belgrajski milijarderji ne plačajo ničesar.

Pa pogledjmo, kam gre vendar ves ta denar. Zanimal sem se pred vsem za ministrstvo za socialno politiko, katerega namen je podpirati bedne in uboge, sirote in reve. V proračunu je to ministrstvo odredilo za Srbijo in Črnogoro 1 milijardo 332 milijonov kron. Že samo tukaj, kjer gre za najbednejše med bednimi, kakršnih tudi v „preku“ ni dosti manj ko v Srbiji, je razlika med Srbijo in prečanskimi kraji naravnost ogromna.

Ako se nam očita „separatistično“ mišljenje, tedaj moram reči, da tiči vir vsega separatizma v proračunu. Državni proračun nam jasno kaže, zakaj nam nočejo dati avtonomije. Če je kdo v naši državi separatist, tedaj nismo to mi, marveč tisti, ki so krivi neenakosti in krivic v proračunu. Mi nismo separatisti, temveč hočemo samo enakopravnost ne le na papirju, temveč tudi pri sledi!

Avtonomija — naša zahteva po enakopravnosti — je tako upravičena da tu ne more in ne sme biti nobenega mešetarenja. Mi hočemo, mi moramo to doseči, da bomo imeli vsi enake dolžnosti in vsi enake pravice!

Dnevne vesti.

Nikola Pašič za avtonomijo. Tako-le je govoril, kakor je priobčila „Politika“, ministrski predsednik in minister zunanjih del Nikola Pašič: „Trajni mir je mogoče ohraniti samo, ako se uvede avtonomija na etnografski in zgodovinski narodnostni podlagi. V najskrajnejšem slučaju bi naj bila ta avtonomija urejena po posameznih deželah — po turških vilajetih.“ — To je priobčila „Politika“ koncem septembra l. 1912. Pripominimo, da je Pašič privoščil pred 10. leti avtonomijo tudi Macedoniji, ker še ni bila Pašičev vilajet.

Arhitekta Plečnika so pred nedavnim, med drugimi tudi nekateri mladiči, ki imajo več stika z bankami ko z arhitekturo, nadlegovali z očitanjem, da je že petdeset let star.

Jadranska banka bo v Belgradu postavila svojo centralo. Načrti te stavbe, ki so bili razstavljeni v oknu ljubljanske podružnice, so s svojo nemško nomenklaturu dokazovali, da jih je po naročilu banke naredil očitno kak — „jugoslovenski“ arhitekt....

Amnestija. — Prejeli smo: O tem pišejo časopisi že kakor o mostu čez Savo pri Belgradu ali pa o avanturah bivšega cesarja Karla. — Resnica je le ta, da čaka nanjo toliko in toliko ljudi. **Prilike so bile že naslednje:** 1. decembra 1918. ob ujedinjenju; 28. junija 1920. ob priliki obiska regenta; 28. junija 1921. ob sprejetju ustave; 16. avgusta 1921. ob smrti Petra Velikega Osvoboditelja in Ujedinjitelja; 1. 1921. ob prisegi kralja Aleksandra na ustavo; 4. decembra 1921. ob godu kralja; 9. januarja 1922. ob zaroki s Hohenzollernsko princeso Marijolo. **Bodoče prilike:** 1. ob poroki; 2. ob kronanju. V bivši Avstriji so bile amnestije vsako leto enkrat, a pri nas so na vsakih 14 dni — v časopisju! Tudi obljubljeno izplačilo 20% odtegljaja ob priliki žigosanja bankovcev smo že davno „pozabili“.

Centralizem. Kako je potreben, čuti najbolj oni, ki nujno čaka rešitve, n. pr. človek, ki sedi v preiskavi naših sodišč. Akt, ki ga pošlješ na Dunaj, dobiš v 14 dneh, iz Belgrada pa morda po štirih mesecih in še to v izrednih slučajih. — V sled umazane zanikarnosti oblasti trpi država, predvsem pa dotični državljani, ki se s tem gotovo pridobi za boljše vika. — Torej živl avtonomizem in red, ki je Jugoslaviji tako krvavo potreben. —

Preganjanje komunistov v naši državi v nemški luči. „Tägliche Rundschau“ od 18. p. m. je priobčila daljši dopis iz Jugoslavije, iz katerega posnemamo: „Jugoslovanska vlada preganja z nenavadno strogostjo in energijo komunistično gibanje. Celokupna žandarmerija in policija je organizirana samo z ozirom na preganjanje komunistov. To je glavna naloga policije in žandarmerije. Politične oblasti imajo navodila iz Belgrada, da se z vso odločnostjo zavzemajo za to, da se odpuste iz službe vsi komunisti iz privatnih trgovin, obrti in industrij. To se vrši v glavnem tako, da kakor hitro izve za kakega komunisto, delodajalcu takoj javi, navadno telefonično, naj dotičnega delavca takoj odpusti iz službe. Delodajalcu javi oblast, da je dotični delavec „prevraten element“, da je državni nevarnik in da oblast pričakuje, da bo odpuščen.“ — Nemški list „Tägliche Rundschau“ ni komunistično glasilo, ampak je soliden meščanski list.

Plačevanje davka. Iz belgrajske „Politike“: V naši državi živi nekaj stotisoč ljudi, ki ne plačajo nikakega davka. Je tudi mnogo okrajnih finančnih uprav (= davkarij), kjer plačuje država za osobe mnogo več, kakor dobi za davek. So tudi davčne občine, kjer se davek sploh ne plačuje, država pa vseeno tudi v teh krajih vzdržuje davkarije, ker državna avtoriteta ne dopušča, da se davkarije odpravijo v teh okrajih. — Škoda, da takih davkarij ni tudi v Sloveniji. Seveda če bi v Sloveniji kakšna davčna občina ne plačevala davka, bi bili naši državni davčni uradniki prvi, ki bi predlagali, da se pošlje nad občino cela armada vojakov in žandarmerije, že zato, da dobe oni svoje procente! Daleč smo prišli!

Kakšna ministrstva imamo v Belgradu? V Belgradu izhaja list „Tribuna“, čegar solastnik je baje načelnik uradnega „Presburoja“ (časnikarskega urada). Zato se listu gotovo ne bo dalo očitati protidržavnosti in prevratnosti. Ta list je objavil 21. januarja t. l. slede-

čo notico: Naših slabih financ niso krive uradniške plače, ampak neznanje in nepoštenost onih, katerim je bilo zaupano vodstvo važnih upravnih oddelkov velike države. Prvi in najhujši udarec je zadalo našim financam „zlikovačko“ (= lumparsko) ministrstvo, ki se je imenovalo ministrstvo za prehrano. To je bilo sestavljeno iz hajdukov in apašev (= pocesnih roparjev). V njem so se znašli veliki in mali lopovi, katerim je bila država deveta briga. To ministrstvo je zapravilo tretjino bodočega državnega posojila. — Ta ostrá sodba belgrajskega lista je popolnoma resnična in točna. Mi bi pristavili, da ne velja le o bivšem ministrstvu za prehrano, ampak da je še danes lepo število uradov v Belgradu, o katerih bi se dalo reči isto.

Zanimiv prizor iz parlamenta. V parlamentu je govoril prošli teden g. Pašič o naši vnani politiki in se je dotaknil pri tej priliki tudi naših odnošajev do Rusije. Rekel je med drugim: „Ne spuščam se dalje v to vprašanje, ker vidim, da obstoje tudi nasprotna mnenja (namreč da moramo gojiti boljše razmerje do Rusije nego danes, op. ur.). Zato se v to ne spuščam.“ Tu je nastal v zbornici nemir. — Dr. Korun, socialdemokratski poslanec, nekaj ugovarja. — Valerijan Pribičević, brat ministra Svetozara Pribičevića, odgovarja dr. Korunu. — Tedaj zakliče dr. Korun Pribičeviću: „Uničite nam mandate, vsaj komaj čakate, da jih uničite. Postavite v zbornico policijo, če mislite, da ne smemo govoriti resnice!“ — Tu se oglasi minister notranjih zadev dr. Voja Marinković in zakliče dr. Korunu: „Vi niste prav nič nevaren človek!“ — Posili — mučeništvo ni vedno dobro. (Poročilo smo posneli po belgrajski „Samoupravi“ od 27. januarja t. l.)

Srbski glas o narodnem „ujedinjenju“. Pri nas imamo lepo navado, da smatramo vsako besedo in vsako misel za mnogo boljše ali pa celo za edino pravilno, če jo nam pove kdo drugi. Natn je dovolj, če le kdo samo francosko ali angleško govori in mi sveto prisegamo na vsako njegovo besedo, tudi če pove največjo traparijo. Tujcem verjamemo rajše kakor samim sebi in lastnim možganom. V sled našega klečepazenja pred Belgradom ima tudi to mnogo veljave, kar pove kakšen Srb. Da ugodimo tudi tem ljudem, naj povemo, kako in kaj piše srbski, v Belgradu izhajajoči list „Vreme“ z dne 25. januarja t. l. o narodnem „ujedinjenju“: „Pri nas so se že začeli ljudje resno vpraševati, ali je to neprosto voljno ujedinjenje res komu koristno? Ali je treba, da se ljudi s silo goni v neko skupnost, do katere nimajo zaupanja? Ali je treba, da izčrpavamo svoje energije s stvarjo, o kateri že vnaprej vemo, da bo za nas vse težko breme? Jasnó je, da vsi trije deli našega naroda niso zreli za skupno življenje.“ — Tako pravi Srb. Kaj mislite, ali ima prav ali ne?

Iz „Jutra“. V demokratsko-centralističnem „Jutru“ z dne 2. februarja čitamo sledečo izvorno brzjavko iz Belgrada: „Danes se je sestel finančni odbor v plenarni seji, na kateri so predstojniki vseh 5 sekcij podali kratka poročila o svojem doseganju delovanja. Vse sekcije soglašajo v tem, da predloženi načrti proračuna poedinih ministrstev ne odgovarjajo faktu staniju. Tako se je n. pr. pri poedinih ministrstvih ugotovilo, da so izdatki nekaterih ministrstev mnogo večji nego so v proračunu predvideni... Poslanec Šumenković je poudarjal, da naši zunanji predstavniki ne vrše svoje službe tam, kjer so nameščeni. Tako n. pr. naš poslanik v Washingtonu pri reparacijski komisiji v Parizu, dočim njegove posle odpravlja naš penzionirani washingtonski poslanik. Naš poslanik v Holandiji vrši posle predstavnika v Petrogradu, minister na razpoloženju Spalajković pa je poslanik v Parizu. Razven tega ni nikakega fiksnega sistema, po katerem se plačujejo zunanji predstavniki dnevnic, tako da nihče ne ve, kaj mu gre, in so njegovi prejemki mnogokrat odvisni od voje zunanjega ministra.“ — Ali ni to naravnost božansko-krasna slika reda v našem proračunu in disciplin v zunanjem uradu? Ali je potem čudno, če n. p. Švica preiskuje naše državljane — kakor smo to nedavno čitali v „Slovenskem Narodu“ — še danes na uši?

Moke primanjkuje v Ljubljani in cena moke neprestano raste. Trgovci se

namreč boje, da bo vsled škandaloznih razmer na državnih železnica blagovni promet kmalu ustavljen in zato zadržujejo blago. Mi ne vemo, kako ta stvar stoji; mogoče pa je. Zato stori vsak prav, če se pravočasno preskrbi, kdor ima namreč denar za to na razpolago. Kdor ga pa nima?

Škandal s 5-dinarskimi bankovci. Ljubljanski finančni delegat je naznanil, da so 5-dinarski bankovci veljavni. Ljubljanska cestna železnica jih ne sprejema. Državna železnica jih ne sprejema.

Pač pa izplačujejo ta podjetja svojim uslužbencem plačo tudi v „prepovedanih“ 5-dinarskih bankovcih in železniške blagajne izplačujejo ljudem, ki se peljejo n. pr. iz Ljubljane v Vižmarje, na 40-kronski bankovec prebitek brez ugovora tudi v 5-dinarski novčanici. — Ali ni to fletna in luštna uprava? Vsak dela, kar hoče in kakor hoče. Finančni minister pravi: Denar velja! Prometni minister pravi: Ne velja! Ljudstvo pa pravi: Neka Vas pozivi veliki Bog vse skup.“

Gospodarstvo.

Plačujmo v zlatu!

Največja neprilika in nesreča za vse gospodarske kroge in naši državi začeni od največjega fabrikanta do zadnjega delavca je **nestalnost naše valute.**

Trgovcem, kmetom in industrijem onemogoča neprestana menjava vrednosti našega denarja vsak proračun, delavec sili v neprestane mezdne boje, uradnike goni, da vedno pritiskajo na zvišanje plač. Najžalostnejše pa je, da je vsled vednega padanja denarne vrednosti **onemogočeno varčenje;** kajti denar, ki ga danes vložim v hranilnico, je čez mesec dni že mnogo manj vreden pa znaša prirastek na obrestih, tako da se danes mnogo bolj izplača za morebitne prilhanke kupiti katerokoli blago, namesto nositi denar v hranilnico.

Ravno zaradi zadnje okolnosti kupujejo ljudje zelo radi tuje valute, to je: dolarje, cekine in švicarske franke, ker na ta način ohranijo svojim prihrankom vsaj ono vrednost, ki ga ima naš denar v trenutku nakupa. Vsled povpraševanja po dolarjih in frankih seveda cena temu „blagu“ od dne do dne raste. Tudi v sosedni Nemški Avstriji opazujemo isti pojav. Tudi tam ljudje raje kupujejo tuj denar po neverjetno visokih cenah, kakor da bi ga nosili v hranilnico, da si ohranijo vsaj to, kar imajo. V najnovjšem času pa je tudi Rusija sklenila, da uvede kot podlago za obračunavanje z inozemstvom dolar, to je **zlatu.**

Preko zlate podlage tudi mi ne moremo in ne bomo mogli. Predočimo si le, kaj je pravzaprav denar.

Denar je sredstvo za razmenjavo blaga. Denar je torej **merilo.** Če hočem primerjati n. pr. dolgost dveh hlodov med seboj in vedeti, kateri je daljši in koliko je daljši moram položiti na oba **neizpremenljivo, enako merilo** in preiskovati, kolikokrat položim to merilo na prvi in na drugi hlod. Navadno merilo s katerim merim dolžine in jih primerjam med seboj, je **meter,** čegar dolžina je **neizpremenljiva.** Ravno tako moram imeti tudi za primerjavo vrednosti raznega blaga **enotno in neizpremenljivo merilo** in to merilo je **zlatu.**

V normalnih časih je zlatu nadomestoval **papirnat denar.** Ta pa je veljal in velja tudi še danes samo takrat kot neizpremenljivo merilo, dokler n. pr. 20 K v papirju lahko vsak trenutek zamenjam v 20 zlatih kron. Kakor hitro pa so za časa vojske države začele slepariti svoje lastne državljane z izdajanjem ogromnih količin papirnatega denarja, ni bilo mogoče več dati 20 zlatih kron za 20 papirnatih, ker je na 20 papirnatih kron odpadlo mnogo manj zlata. **Takrat se je začela nesreča za varčne ljudi.**

Države so ljudi silile, naj dajejo še znaneprej ravno toliko blaga za popirnaté krone kakor so ga dajali prej za zlate krone. Nekaj časa je to šlo. Toda mednarodne trgovine ni mogoče komandirati s postavami. Mednarodna trgovina sodi vrednost človeka in vrednost države po tem, kar ima in kolikor mu da kredita, in na podlagi te presoje pravi Jugoslovani: Za tvoje papirnaté krone ti dam toliko zlata, Lahu pa: Za tvoje popirnaté lire pa toliko — **zlatu je ostalo še vedno neizpremenljivo in edino solidno in pošteno merilo za merjenje vrednosti, ker se ne da delati kot papir.**

Zato se je zgodilo, da so postali oni, ki so nekdanj hranili in varčevali in vlagali svoj **zlati** denar v hranilnice, vsled neprestanega tiskanja popirnatéga denarja čez noč berači, ker niso sproti **preračunavali** — in na državno povelje tega tudi niso smeli — svojega zlatega premoženja v novo popirnaté vrednost. Ubogé služkinje, ki so si prihranile in od ust odtrgavale po 1 ali 2 goldinarja na mesec in si v 20 ali še več letih služ-

be nahranile lepih 400 ali 500 zlatih goldinarjev, kar je bilo že lepo premoženje, imajo danes v hranilnici le še smrkavih 1000 popirnatih kron, za katere uboga reva ne dobi niti enega para čevljev!! Torej 20 let težkega dela in stradanja za ene slabe švarke!

Ali je to prav?! In če je kmet posodil svojemu sosedu 100 zlatih predvojnih goldinarjev, za katere je sosed lahko kupil krasno kravo, kaj dobi danes nazaj? Celih 200 papirnatih kron, za katere pa ne dobi več krave, ampak k večjemu še kravji rep in morebiti še en parkelj ali rog povrhu! Ali je to prav?!

To so strašne gospodarske krivice! Dokler je trajala vojna, smo razumeli, da država uničuje premoženje svojih državljanov, kakor je uničevala človeška življenja in ljudsko zdravje. Takrat smo vedeli in razumeli, da nam bo poleg telesnih invalidov zapustila vojna tudi mnogo „gospodarskih invalidov“. Vprašamo pa: **Ali je potrebno, da se na tak krivičen način uničuje ljudsko premoženje še danes, ko je vojne že zdavnaj konec?** Ali je treba, da finančna brezglavost, ki vlada ne samo v naši, ampak tudi v drugih državah, ubija temelj in podlago vsega gospodarstva, namreč **varčnost?**

Mi trdimo, da tega ni treba. Papirnatí poplavi in razveljavljenju denarne vrednosti se da odpomoči, **če začnemo računati v zlatu.**

Recimo, da prinese varčen človek danes v hranilnico 1000 kron. Kaj bo imel čez 1 leto? Imel bo na papirju 1000 kron in 40 kron obresti, skupaj 1040 K. Kaj bo pa dobil za 1040 kron čez 1 leto, če vrednost denarja stalno pada? Danes dobi za 1000 kron še 50 kil moke (če stane kilo moke 20 kron), koliko kil bo pa dobil čez 1 leto za 1040 K? Mogoče le še 40 ali le 30!! Torej občutna zuga. Če pa prinese v hranilnico 1000 današnjih kron in mu tam reko: 1000 današnjih kron je enako 20 kron v zlatu in mu vpišejo v knjižico „vložil 20 kron v zlatu“, bo ostalo njegovih 20 kron **neizpremenjenih 20 kron v zlatu in tudi nekaj krajcarjev obresti bo v zlatu.** Če bo vrednost denarja padala še dalje, bo dobil čez 1 leto nazaj 20 kron v zlatu ali pa **tej svoti odgovarjajočo kurzno vrednost v papirju,** torej mnogo več kakor 1040 kron; če bo vrednost denarja zrastle, bo tudi dobil 20 kron v zlatu ali pa **odgovarjajočo kurzno vrednost v papirju,** v tem slučaju seveda nekaj manj. V obeh slučajih bo pa dobil za svoj prihranek vsaj toliko blaga kot ga dobi danes in še nekaj malega več, namreč toliko več, kolikor znašajo obresti. **Na ta način se bo varčevanje zopet izplačalo.** Za posamezno osebo je pri tem načinu računavanja vse eno, če država dela dobro finančno politiko, ali pa če s tiskanjem novega papirja svojo nezmožnost zakriva.

Če bi računali na zlati podlagi, bi odpadli tudi vsi mezdni boji. Delavec n. pr. bi dobival redno 2 goldinarja na dan v zlatu, seveda ne v „zvečečem“ zlatu, ampak odgovarjajočo vrednost v papirju. Če je papir ničvreden, ga je treba veliko, in delavec ga bo tudi veliko dobil (danes n. pr. bi dobil okoli 200 K dnevnó); če pa se papir „popravi“, ga bo dobil manj, ker v tem slučaju tudi cene blaga padajo. Dekle bi potem vedele, zakaj delajo in hranijo in tisti, ki je posodil svojemu sosedu kravo ali vola, ne bo dobil nazaj samo repa in enega parklja, ampak celo kravo in celega vola, kar je edino pravilno in pošteno.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

MANUFAKTURNI ODDELEK

GOSPODARSKE ZVEZE LJUBLJANA, Dunajska cesta štev. 29

(na dvorišču)

Velika zaloga sukna za moške in ženske obleke, najlepša izbira vsakevrstnega spodnjega perila za moške, ženske in otroke in velika zaloga usnja, čevljev na drobno in debelo.

Teodor Korn, Ljubljana
Poljanska cesta št. 8.
se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih
instalacijskih del kakor tudi
za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštnine prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Naročajte in širite
„Avtonomista“!

Popolnoma varno naložite svoj denar v

Vzajemni posojilnici v Ljubljani

poleg nunske cerkve
registr. zadruga z omejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo s

4%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka. :: Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom poštno ček. urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejeme, proti poroštvo itd.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo vporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Vplačana deln. glavnica
K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Rrekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani

priporoča ogled svoje zaloge manufakture

Izključno češki izdelki!

Ravnokar prispeva blago od mnogih čeških tovarn. Prispela je tudi izbrana zaloga damskega blaga od znane brnske tvrdke **Stiassny & Schlesinger**. Glavno skladišče v »Kresijta«, I. nadstr. Poseben vhod iz Lingarjeve ulice št. 1. Detajlna prodajalna v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru.

Zadružna gospodarska banka d. d.

(The Co-operative Economic Bank and Savings Co. Ltd.)

HEAD OFFICE: Ljubljana. BRANCHES: Bled (Veldes), Maribor, Split, Sombor, Sarajevo, Šibenik and Djakovo.

Affiliations: Sveopća Zanatlijska Banka d. d., Zagreb, with its branch at Karlovac, and Gospodarska banka d. d. at Novisad. Capital and reserves, with affiliations, over SHS K 50,000.000. Deposits over SHS K 300,000.000.

Telephone int. Nr. 21 and 57.

Telegr. and Cable adress.: Gospobanka.

All banking and stock exchange transactions promptly attended to.

Kapital: K 20.000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve odrog K 6.500.000

Podružnice: Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec. Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Telefoni št. 146, 458 Brzjavke: ESKOMPTNA.